

МАДАНИЯТ

№12 (147) 25.03.2021 йил

Очиқ эшиклар ҳафталиги

Бизнинг театр

Ўлкамизда Наврўз шодиёналарига ҳамоҳанг давом этаётган байрамона тадбирлардан яна бири давлатимиз раҳбарияти томонидан тасдиқланган “Театр томошалари ҳафталиги”дир. Яъни 21 – 27 март кунлари санъатсевар халқимиз истаган театрига бепул кириб, турли маданий-маърифий тадбирларда иштирок этиши, спектакллари томоша қилиб, сеvimли актёрлари билан учрашиши мумкин. Шундай хайрли тадбирлардан бири Маданият вазирлиги тасарруфидаги Ўзбекистон давлат музыкали комедия (оперетта) театрида бўлиб ўтмоқда. Очиқ эшикларнинг дастлабки кунда ушбу масканда санъат ва маданият ихлосмандлари, ижодкор журналистлар, блогерлар ва матбуот ходимлари учун брифинг, давра суҳбати ташкиллаштирилди.

“Бизнинг театр” мавзусида-

ги суҳбатни театр директори Бўри Ғаниев кириш сўзи билан очар экан, яқинда 50 йиллигини нишонлайдиган театр тарихи, шунингдек, бугунги кундаги фаолияти ва келгусидаги режаларига алоҳида тўхталди.

Рус тилида фаолият олиб борадиган музыкали комедия театрига дастлаб Ўзбекистон халқ артисти, профессор А.И.Гинзбург раҳбарлик қилган. Унинг таркибида Ўзбекистон санъати ва маданияти ривожига муносиб ҳисса қўшган таниқли санъаткорлар фаолият олиб борган. Улар тамал тошини қўйган хайрли, дўстона анъаналар, ўз ишига масъулият билан ёндашиш, санъат учун жони ҳам аямай меҳнат қилиш ҳозир ҳам бу аҳил жамоа фаолиятида ярқ этиб кўзга ташланиб туради. Шунинг учун ҳам театр томошалари нафақат юртимизда, балки қатор

чет мамлакатларда ҳам севиб томоша қилинади. Бунда Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби, “Дўстлик” ордени нишондори, бош дирижёр Б.Расулов, сахналаштирувчи режиссёр Г.Нажидова, бош расом Н.Глубокина, бош балетмейстер, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Ф.Исаева, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими С.Каприэлов ва бошқа фидойи мутахассисларнинг хизмати катта.

Тўғри, пандемия шароитида бундай дўстона алоқалар, гастроллар камайди, режадаги ишлар кўнгилдагидек амалга оширилмади. Лекин ҳукуматимиз томонидан моддий таъминот ўз вақтида бериб турилди. Театр асталик билан яна тўлақонли фаолиятига қайтмоқда. Бир муддат бўш қолган ўриндиқлар яна томошабинга тўлди.

Давоми 2-саҳифада >>

Ушбу сонда

1 апрелдан оммавий тадбирлар ўтказишга чекловлар ўрнатилди

2-саҳифада >>

Бизга ташқи душманнинг кераги йўқ(ми?)!

3-саҳифада >>

Қизғалдоқни қучоқлаб...

4-саҳифада >>

Келажакка “Қичқирик”

6-саҳифада >>

Чин истёбод

Дарёдил Юлдуз

ёки “Баҳри муҳаббат Марғилон” мақоласининг ёзилиш тарихи

Ўттиз уч йил аввал – ўттиз ёшимда Фарғона вилоятининг “Коммуна” газетасида, ёзувчи Йўлдош Сулаймон мудир бўлган маданият бўлимида адабий ходим бўлиб ишлар эдим. Тахририятга пединститутда мен билан бир пайтда мусиқа йўналишида ўқиган дўстим Абдумутал Қамбаров марғилонлик ҳофизлар Жўраҳон Султонов билан Маъмуржон Узоқовларнинг санъаткорлик маҳоратларини кўрсатишга бағишланган бир мақола олиб келди. Унинг умумий мазмунидан келиб чиқиб, ашулачилик султонлари бўлмиш бу икки зот ижоди ҳақида матбуотда кўп ва хўп ёзилгани учун “Бу мақолангизда янгилик йўқ, ҳамма биладиган эски гаплар, шу ҳолда материал тайёрласак муҳаррирдан ўтказма олмаймиз, ўрток” дедим. Хафсаласи пир бўлган Абдумутал каловлиниб қолди. Қандай мавзуда мақола ёзиб келса, газетанда чиқиши мумкинлигини сўради. Дилимдагини очик қилиб:

– Дўстим, Жўраҳон ака билан Маъмуржон акадан кейин Марғилондан бирорта санъаткор чикмагани, уларнинг издошлари йўқми, устоз-шоғирд анъанаси узилиб кетганми? Йўқ, асло, менинг кузатишимча, шу кунларда Марғилондан икки ёрқин истёбод кўзга ташланиб келмоқда. Уларнинг бири Мурод Иброҳимов, иккинчиси – Юлдуз Усмонова. Мурод ака “Хуснинг гули то”ни зўр айтибди. Дадаҳон Еқубовнинг “Хаёт қувончлари ва ташвишлари” кўрсатишида кўриб, тан бердим. Талаба Юлдуз Усмонованинг “Тош йўлида қоқинаман” деган миллий эстрада йўналишида айтган халқона ашуласини телевизорда кўриб, хурсанд бўлдим. Шулар ҳақида эзинг, Марғилон шаҳар маданият бўлими, мусиқа мактаблари фаолияти ҳақида маълумотларни ҳам жамланг. Юлдуз Усмонова Тошкентда – консерваторияда ўқийди, ҳамшаҳар бўлганингиз учун сизга қулай – Марғилондаги уйларига бориб, ота-онаси билан суҳбатлашинг, маълумот йиғиб келинг. Шу асосда яхши мақола тайёрлаймиз, ўзимнинг ҳам Марғилон маданий муҳити хусусида газетхонларга айтадиган гапларим бор, – дедим.

Давоми 5-саҳифада >>

Донолар сўзлайди...

Инсон ихтиро қилган вайронкор қуроллар орасида сўз энг хатарли ва кучли қуроллигича қолмоқда.

Пауло Козло

Одамлар бурчларини унутишга, ҳуқуқларини эслашга мойил бўладилар.

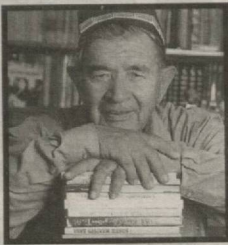
Индира Ганди

Агар Ватан ҳимоя, адолат ва муҳаббатдан холи бўлса, фуқаролар мусофирга айланиб қолади.

Мустафо Амийн

Тазвия

Сўнас
болалик
битиклари...

Ўзбек адабиёти оғир жудаликка учради. Катта кичикнинг севимли адаби, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Давлат мукофоти совриндори Худойберди Тўхтабев бу ёруғ оламни тарк этди. Болалар адабиётининг устуни бўлган сермаксул, серкира ижодкорнинг бой ижодий мероси, босиб ўтган ибратли ҳаёти халқимиз учун улкан фахр ва ифтихордир. Табарруқ ёшида ҳам ижоддан тўхтамаган, болажонлар билан учрашиб, самимий сўхбатларига

тўймаган отахон ёзувчидан, айниқса, ёш авлодга аталган асарлар, самимий туйғуларга йўғрилган жуда кўп китоблар қолди. Унинг "Сеҳрли қалпоқча", "Сариқ девни миниб", "Ширин қовунлар мамлакати", "Жаннати одамлар", "Қасоскорнинг олтин боши", "Сариқ девнинг ўлими", "Йиллар ва йўллар" каби қизиқарли асарлари нафақат Ўзбекистонда, балки чет элларда ҳам севиб ўқилади. Рус, инглиз, француз тилларига таржима қилинган китоблари дунёнинг 28 мамлакатига нашр этилган.

Қариб 90 йиллик умри давомида ҳаётнинг барча яхши ва аччиқ изтиробли кунларини бошидан кечирган, уларни ўз асарларида моҳирона тасвирлаб, бегубор қалбларга эзгулик уругини қадаб кетган бу оқ ижодкор бобомизнинг асарлари ҳали минг-минглаб авлодларга ҳаёт сабогини беради. Зеро, болаликнинг мангу қўшиғи асло сўнмайди! Атоқли адабимиз, болаларнинг севимли ёзувчиси Худойберди Тўхтабевнинг вафоти муносабати билан оила аъзолари ва яқинларига чуқур таъзия изҳор этамиз.

Инсон ва қонун

Расмий хабар

1 апрелдан оммавий тадбирлар ўтказишга айрим чекловлар ўрнатилади

Маълумки, юртимизда коронавирус билан боғлиқ эпидемиологик вазият барқарорлашган даврда қатор йўналишларда карантин чекловлари юмшатишга эришилди. Бироқ айни пайтга келиб, шароит касалликка чалинганлар сони ошиши ҳисобига аҳоли гавжум бўладиган тадбирларни биров чеклашни тақозо этмоқда.

Қатор соҳа мутахассислари ва етакчи олимлар таклифи инobatта олиниб, Республика махсус комиссияси сўнги кунларда Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида коронавирус инфекцияси билан касалланиш ҳолатлари орگانлиги муносабати билан мамлакатимизда кескин эпидемиологик ҳолат юзага келишининг олдини олиш мақсадида қуйидаги таклифларни маъқуллади:

Жорий йилнинг 1 апрелидан бошлаб Ўзбекистон Республикаси ҳудудида:

- тўйхоналарда оилавий тантана, тўй, маърака ва маросимларни ўтказишда касаллик тарқалишининг олдини олиш мақсадида санитария-эпидемиологик назоратни кучайтириш ва ташриф буюрувчилар сонини 100 кишидан кўп бўлмаган ҳолда ўтказиш;
- театр, кино (кинотеатр) ва концерт-гомаша дастурларини ташкил этишда;
- гомаша дастурлари ўтказиладиган саройларга ташриф буюрувчи гомашабинлар ҳамда хизмат кўрсатувчи ходимларнинг қатъий ниқобда (маскада) бўлишларини таъминлаш;
- гомаша дастурлари ўтказиладиган саройларнинг гомашабини сизимини инobatта олган ҳолда гомашабинлар сонини 50 фойздан оширмастик;

- гомаша дастурлари ўтказиладиган саройларнинг гомашабин ўриндиқларидан оралиқ масофани сақлаган ҳолда фойдаланилишини таъминлаш;
- гомаша дастурларига ташриф буюрувчиларнинг тана харорати назоратини ўрнатиш ҳамда тана харорати кўтарилган шахсларни дастурга қўймастик;
- гомаша дастурлари ўтказиладиган саройларда савдо шохобчалари фаолиятини тўхтатиш (ниқоб ва антисептик воситалар савдоси бундан мустасно);
- гомаша дастурлари бўйича тарқатилаётган (сотилаётган) чипталарга "Фақат соғлом бўлсангизгина ташриф буюринг" ёзувини ёзиш орқали аҳолини огоҳликка чақириш ва бошқа гомашабинларга касаллик юқиб қолишининг олдини олиш чораларини кўриш;
- гомаша дастурлари ўтказиладиган саройлар кириш қисмида гомашабинларнинг бинога тартибли киришларини таъминлаш мақсадида махсус ленталар ёрдамида бир қаторлик кириш ва чиқиш йўлакларини ўрнатиш тартиби белгиланди.

Очик сўхбат

Озодбек Назарбек: Соҳа ақлли ва кенг дунёқарашли ёш кадрларга муҳтож

Маданият вазирлигида бўлиб ўтган Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг иқтидорли талабалари билан учрашувда ёшларнинг янгича қирраларини кашф этиш, улардаги ташаббусни юзага чиқариш, санъат ва маданият соҳасини ривожлантириш борасидаги инновацион таклиф ва лойиҳалар хусусида очик сўхбат ўтказилди.

Унда Маданият вазири Озодбек Назарбеков, унинг ўринбосари Жамол Носиров ҳамда мутасадди вакиллар ҳам иштирок этишди.

Мулоқот чоғида вазирликда амалиёт ўтаётган талаба-ёшлардан хато ва камчиликлар, шунингдек, санъат ва маданият соҳасидаги муаммолар ҳамда уларнинг ечим борасида креатив таклифлари бор-йўқлиги сўралди.

Сабаби бугун ёшларимизга талаб жуда юқори ва улар айни пайтда ўз қобилиятларига ўралиб яшашга ҳаққи йўқ.

Ёшлар ташаббускорлигини кучайтириб, дунёқарашини кенгайтириш ва ўз фикрини эркин баён эта олишига йўл очиб муҳимдир.

Қизгин мунозараларга бой ўтган мулоқотда ёшларнинг гоё ва таклифлари тингланди, маслаҳатлар берилди. Айтиш жоизки, соҳа вакиллари олдида санъат ва маданиятнинг жамият ҳаётидаги ўрни ва таъсирини оширишдек масъулиятли вазифа турибди. Ҳар бир ижодкор, масалан, шoir ўз шеърлари, ёзувчи ва расмом асарлари, сценарист, режиссёр ёки хонанда ижод намуналарини билан маданият тарғиботчиси бўла олиши мумкин.

— Бироқ, афсуски, баъзи жаҳаларда маданиятимиз оқсамоқда. Айниқса, пул ва бойлик, машхурлик ва доимо тренда бўлиш истағида айрим ижодкорлар томонидан ноўй ҳаракатлар, пастканаликлар ва бачканаликлар

қилинаётганини бугун ҳаммамиз кўриб турибмиз, — дейди Маданият вазири Озодбек Назарбеков. — Шон-шухрат учун жинилик қилишимиз шарт эмас, шунчаки мақсадларимизни тўғри қўя олсак, шу халқнинг, жамиятнинг маданият салоҳиятига ҳисса қўшаман, деган гоё билан ашасак қифоя. Қолгани ўзи келади. Унутмайлик, ҳаёт мазмунини бу жинилик орқали машхурликка эришиш ва тренда туришдан иборат эмас.

Шу каби фикрлар талаба-ёшларга уқтирилган экан, вазир баъзи бир ижодкорларнинг хато ва камчиликларидан тегишли хулоса чиқариш лозимлигини, соҳа бачкана эмас, ақинча ақлли ва кенг дунёқарашли ёш кадрларга муҳтож эканлигини, улардан янги гоёлар кутиб қолишини таъкидлади.

Самимий рўҳда ўтган мулоқотдан ёшларимиз тегишлича хулоса чиқаради деган умиддамыз.

Давоми. Боши 1-сифафда

Бизнинг театр

Албатта, карантин қондаларини ҳозирча четлаб ўтиб бўлмайди... Шунга қарамай, театр жамоаси томонидан муомтоз асарлар, жаҳон классикаси, ўзбек миллий асарлари асосида саҳналаштирилган гомашалар, ҳамдўстлик мамлакатлари ижодкорларининг замонавий оперетта санъати асарлари, айниқса, болаларга мўлжалланган рус ва ўзбек тилларидаги мусиқали эртаклар ўз мухлисларини мамнун этмоқда.

Мулоқот чоғида сўзга чиққанлар, жумладан, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, драматург Хайитмат Расул, таниқли журналист Гулҳебра Умарова, Ўзбекистон давлат рус академик театри директори Махмуд Муродов ва бошқалар томонидан театрнинг ибратли анъаналари, актёр ва актрисалар саводхонлиги, саҳна ва нутқ маданиятига алоҳида эътибор берилиши, жамоа аъзоларининг масъулияти, юқори маданияти самимий эътироф этилди.

Шунингдек, айрим таклиф ва тавсиялар ҳам берилди. Яъни театрдаги барча кўргазма материаллар, афишаларда давлат тили — ўзбек тилига алоҳида эътибор қаратилиши, миллий рўҳдаги саҳна асарлари-

дан кўпроқ фойдаланиш зарурлиги, бу ўз навбатида маҳаллий халқ орасидаги мухлислар сони кўпайишига хизмат қилиши таъкидланди. Ўз навбатида театрининг моддий-техник базаси, ички ва ташқи имкониятлар ҳисобига баъзи таъмир ишларини амалга ошириш ҳақида ҳам сўз борди.

Тадбирнинг иккинчи қисмида ўзбек эстрадаси юлдузи, соҳир овоз соҳиби, Ўзбекистон халқ артисти Ботир Зокировнинг 85 йиллигига бағишланган "Қушиқ — менинг ҳаётим" номли театрлаштирилган мусиқали дастур намойиш этилди.

Гомашанинг яна бир номи "Афсона билан сўхбат" деб аталибди. Ҳақиқатан ҳам афсонага айланган санъаткорнинг ҳаёти, уни дунёга машхур қилган қушиқлари ҳақидаги композиция муаллиф Наталья Солиҳованинг ўзига

хос ёндошуви билан гомашабинларга манзур бўлди, давомли олқишлар билан кутиб олинди. Ботир Зокировнинг Усмрилик, ёшлик ва ўрта ёшли вақтларини, қушиқларини куйлаган Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Суръат Ортиқов, Бобур Ҷўлиев, Сарвар Солиев, шунингдек, Ифода Алижоновна, Жавлон Хотамов, Шерхон Нурушев ижролари ҳамда раққоса қизларнинг дид билан тикилган либослари, моҳирона чиқишларидан деярли кўнгил тўлгандек бўлди.

Тўғри, улар ижро этган "Араб тангоси", "Раъно", "Мафтун бўлдим" каби қушиқлар ижросида ҳақиқий эстрада юлдузининг майин овози, ўзигагина хос хуш нафаси етишмаётгандек туюлади! Аммо уларда ҳар бир ижрочининг қалб қўри, атоқли санъаткорга бўлган чексиз муҳаббати сезилиб турарди...

Хуллас, миллий ва замонавий саниатимиз, маданиятимиз ҳақидаги билим ва тасаввурларингизни кенгайтиришда муҳим аҳамиятга эга бўлган "Очик эшиклар ҳафталиги"ни ўтказиб юборманг, сиз азиз гомашабинларга мунтазир маънавият, маданият масканларига ташриф буюринг. Маънавий, маданий бойлиқдан бебаҳра қолманг, азизлар!

Сайёра РИХСИЕВА

Диккат, танлов!

“Ижтимоий видеороликлар”

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги 30 ёшгача бўлган ижодкор ва ҳаваскор ёшлар ўртасида “Ижтимоий видеороликлар” танловини эълон қилади.

Ушбу танловга қўйидаги мавзулар бўйича ижодий ишлар қабул қилинади:

“Меҳр-мурувват – инсон зийнати”, “Инсон ва табиат”, “Устоз ва шогирд

анъаналари”, “Юрт келажаги – билим-ли ва садоқатли ёшлар қўлида”, “Илмли ёшлар – юрт равнақи”, “Юрт ободлиги – кўнгил ободлиги”, “Санъат ва ёшлар”, “Миллий мерос”, “Табиатни ҳимоя қилайлик” ҳамда эркин мавзу.

Эслатма: Иштирокчилар томонидан танловга тақдим этилган видеороликлар давомийлиги 4 дақиқадан ош-

маслиги ва телерадиоканаллар орқали намойиш этилган мавзуларни такрорлашмаслиги лозим.

Ижодий ишлар 10 апрелдан 30 апрелга қадар @Madaniyat_rolik_tanlov_bot манзили орқали қабул қилинади.

Ҳақ олиб юрди 20 миллион сўм миқдордаги пул мукофоти билан тақдирланади.

Аччиқ гап

Инсоният ҳеч қачон бир жойда тўхтаб қолмайди. У ривожланиш учун яна ва яна ҳаракат қилаверади. Бугунги тараққиёт кўпгина соҳаларнинг аввалгидан ҳам равақ топишига туртки бўлди ва янгиларини яратди. Энди сиз бир вақтнинг ўзида ҳам дам олиб, мўмай маблаг топишингиз, ҳам уйда ўтириб, дунёнинг нариги чеккасига саёҳат қилишингиз мумкин. Бу кишилик жамияти учун бир талай қулайлик ва энгиллик дегани.

Бизга ташқи душманнинг кераги йўқ(ми?)!

Бирок тараққиёт ҳар доим ҳам фойдали бўлавермайди. Ахир, танганинг бир томонини кўриш учун бошқа тарафини тескари қилишга тўғри келади. Айниқса, глобаллашув даврида мувозанат бўлиши қийин.

Ҳозирги кунда ҳар жаҳада қулайлик тугдираётган онлайн ҳаёт инсониятга турфа хил даволаб бўлмас дардларни ҳам рўбаро қилмоқда. Афсусланарлиси шундаки, мазкур иллатлар на йўтал ва на иситма кечади. Шиддат билан тарқала бошлаган бундай “касаллик”лар охири-оқибат “эпидемия” даражасига етмоқда. Энг ёмони, кўзимизнинг оқу қораси бўлган ёшларимиздан “айрил-либ қолиш” эҳтимоли борлигини.

“Лайк”(“like”) балоси. Онлайн ҳаётга кириб келган ҳар қайси еш борки, “лайк” нималигини билади. Бугун унинг ортдан шундай дард пайдо бўлдики, унга гирифтормалари гўёҳавандга қисқаш мумкин.

Олдинлари шунчаки хотиралар ёзиб бориладиган, кундалик суратлар жойланиб, эсдаликлар қолдирилмайдиган социал тармоқлар, айни дамда бизнес маконга айланди. Ишизликдан қутулиш, кам меҳнат қилиб, кўпроқ пул топиш истаги кишини ўз-ўзидан онлайн ҳаётга етакламоқда. Тан олиш керак, ҳозирги давр одамнинг энг нозик жойи молиявий истакни қондирилмаётганидир. Оқибатда оддий кўринган иш, “лайк” йиғиб, фойда олиш манбасига айланиб бормоқда. Социал маконда шундай қозон қайнамоқдаки, унга ҳар ким ўз масаллигини солиши мумкин. Бундай “бўтқа”ларни “иштаха билан” истеъмол қиладиганлар эса кун сайин ортаятти.

Ахборот кидириш ва уни тарқатиш, ҳуллас, тараққиётга хизмат қилиши қутилган Интернет эндиликда миллатлар илдизини кемира бошлади.

Бугун қачонлардир танқид қилинган YouTube “авлиё”га айланди. Кейинги галдаги социал тармоқлар ундан-да ошиб тушди. Улар сонин ортгани сайин, жойлаб борилмайдиган видео, расм ва хабарлар майдаллашиб, бачкана-лашиб кетди.

Яқинда Тик-Ток дастурини телефонимга ўрнатдим ва шов-шувларга сабабчи қисқа видеороликларни ўз кўзим билан кўриб, ўз қулғим билан эшитмоқчи бўлидим. Телеграм, Инстаграм ва Фейсбук каби мамлакатимизда нисбатан фаоллашиб бораётган социал тармоқлардан бири Тик-Ток ҳам ўзбек ёшларининг семимли моддий таъминотчисига айланди.

Нима учун айнан моддий таъминотчи? Сабаби бу ерда ҳам “лайк” атамаси мавжуд бўлиб, у бошқа ижтимоий тармоқлардагига нисбатан кўпроқ фойда келтиради. Мисол учун, сиз YouTubeдан даромад олмақчисиз, бунинг учун қизиқарли мавзуда видеоролик тайёрлашингиз лозим. Тегини маълумотлар ҳафталаб, ойлаб

йиғилади. YouTube ана шундай тайёргарликларни талаб қилади. Аммо натижа меҳнатга яраша бўлмаслиги мумкин. Айтайлик, қизиқарли дастур тайёрладингиз, бироқ у кўп томошабин йиғолмади. Белгиланган “просмотр” тўпланмагани сабаб YouTube сизга ҳеч қандай маблаг бермайди. Тик-Ток эса даромад беришда анчагина “саховатли”. Бунинг учун сизга махсус қурилмалар ҳам керак эмас. Шунчаки бир минут ҳам чикмайидиган ролик тайёрласангиз бўлгани. Унинг маъно бериш-бермаслиги ҳақида ҳам қайғуриш шарт эмас. Яна ҳумордан чиқиб сўкиниш, телбанамо хатти-ҳаракатлар қилиш ҳам мумкин. Бу “эркалингиз” учун ҳеч ким сизни қоймайди. YouTube ёки яна бошқа шу турдаги тармоқлар шахвоний гоъларни нисбатан чекласа, Тик-Ток бу борада анчагина эркинлик беради. Ҳуллас, Тик-Токда “Сулаймон ўлиб, девлар қутулган”.

Тўғри, социал тармоқларда ном чиқариш осон эмас. Бунинг учун ҳам меҳнат, ижод керак. Тик-Токдагини эса ижод деб аташ қийин, бироқ яхшигина “меҳнат” борлиги тайин.

Тармоқ фойдаланувчилари босган “еқтириш тугмаси” орқали видео бошқа социал тармоқлардаги габи унинг дўстларига ҳам юборилади ва кўп томошабин кўришига олиб келади. Қанча кўп кўрилса ва “лайк” болса, пул миқдори ҳам шунга яраша бўлади. Шунинг учун ҳам “тиктокер”лар кўрсатган “хунари” сўнггида томошабинга “лайк бос!” – дея даъват қилади.

Кўпгина ОАВ ларда Тик-Ток ҳақида танқидий мавзулар очилганидан хабарингиз бор. Ушанда айрим “тиктокер”лар “сиз нимани хоҳласангиз, тармоқ ўшани “лента”га ташлайди...” дея айбони фойдаланувчиларга айдариб қўйганди. Мен Тик-Токдан биринчи марта фойдаланар эканман, ҳеч берига “лайк” босганим йўқ, бироқ роликлар айнигандан айнинг бошлади.

“Лайк босмаган...нинг боласи”, “сен...сан, „каман” каби шарм-ҳаёсизларча сўзлаган “тиктокер”ларга, уларни “қўлайимиз” деб “лайк” босган тармоқ фаолларига қандай таъриф беришни билмайсан киши. Мияси сулол кетган баъзи ёшларнинг айтган гапларидан кулгингиз эмас, йиғлагингиз келади. Роликка босилган саноксиз “еқтириш” белгисини кўриб эса бундай ёшлар бир нечтагина эмас, минглаб, юзлаб эканини ҳис қиларкансиз, ўсиб келаётган “баркамол авлод” тушунчаси кўз олдингизда бошқача гавдалангандек бўлади. Бундай тоифадагиларга тарбия, маданият деб томоқ йиртишининг фойда бермаслигини, афсуски, аста-секин тан олаётимиз...

Касалликни юқтирган бемор қачонки ўзи тузалиш-

ни хоҳласанига дардан фориғ бўлади, акс ҳолда ури-нишлар самара бериши дарғумон. “Лайк” учун она-сини ҳам ўлдиршидан тап тортмайидиган, “авратини” мақташгача борган айрим ёшлар, афсуски, нафс қулига айланиб улғурди. Биз ёшларни бой бериб қўймоқдамиз. Юқори бундагиларнинг бунга “бош-қош бўлаётгани” эса энг ачинарли ҳолатдир. Бизга ташқи душманнинг кераги ҳам йўқ...

Болалигимизда тилга олинган ёмон сўз, сўкиниши деб катталардан дакки эшитардик. Агар ҳаддимиздан ошсак, етқизиб, қийиб юрган қалишимиз ости билан оғзимизга уришарди. Бу қайта ёмон гапирмаслигимиз учун қилинадиган чора-тадбир эди. Биз бошқа калтак емаслик учун тилимизга эҳтиёт бўлар эдик. Энди-чи, шахвоний хирсини ҳам тап тортмай роликка муҳраб, “лайк” йиғиши учун ижтимоий тармоқларга жойлаётган ёшларнинг қилғи рағбатлантиришга арзийдимиз? “Пул топсин, бой бўлин” деб янада талтайтирмаяп-мизми? Ҳўп, бу кетишда кейинги авлоднинг тақдирини нима бўлади?..

Эдмонд Берк шундай дейди:
“Сен менга жамият ёшларининг мияси нима билан банд эканини айтсанг, мен сенга кейинги авлод характери гапириб бераман...”

УЎШ, ЖАМИЯТИМИЗ ЁШЛАРИНИНГ МНЯСИ НИМА БИЛАН БАНД?

“Беш қўл барбор эмас”. Эскидан қолган бу нақлга таянсақ, юқоридagi гаплар бутун миллат ёшлари учун ҳулоса бўлмаслиги керак. Улар орасида ўз йўлини топган, оиласи, миллати, ўзини ҳурмат қиладиганлар ҳам минглаб топилади. Улар яратиб берилган шарт-шароитлардан унумли фойдаланиб, ўз устида ишлашда давом этишмоқда. Албатта, бу қувонарли.

Бугун биз социал тармоқда “лайк” йиғишга бутун вужуди билан шўнгиб кетган баъзи бир фаол ёшлар ҳақида қорғо қораламоқчи бўлидик. Ачинарлиси, бунинг фойда бермаслигини билмасиз, бироқ тилимизни тишлаб туролмадик. Ичимизни шундай бир савол тирнайдики, бу мавзуда яна қачонлардир, гарчи самарасиз бўлса-да, айтишга, қунонишга мажбуримиз. **“Лайк” учун инсонийлигини, шарм-ҳаёсини йўқоётган бундай ёшлар эртага бошқа жойини ҳам очиб кўрсатиб, “лайк” йиғмайди деб ким қаролта беради?** Кун келиб, юракни ўртговчи мана шундай саволларга жўлиб жавоб топилар, аммо биз манзилга етиб келган бўламиз...

Гарчи сийқаси чиққан гап бўлса-да, азиз ота-оналар, албатта тарбияга кўпроқ ургун беринг. Олдимизда шунчаки XXI-XXII асрлар эмас, таърифлаб бўлмас даражада “бўрон” турибди. Фақат сизгина фарзандингизни талофатсиз асраб қолишингиз мумкин. Акс ҳолда танаси сизники, руҳи эса ўзганига айланган авлодга аж-дод бўласиз.

“Бу ҳам бир бизнес-да” деб ургулаётган ҳомийлар, тарафқашлар! Бутун бир миллат заволига ҳисса қўшаётганингизни анласангиз яхши бўларди. Жарликча кетаётганини қўлда кўтариб, масофасини яқин қилиш эмас, уни бу йўлдан қайтариш керак. Ривожланиш яхши, бироқ бундай тараққиёт камолот сари эмас, касофат саридир. Ўзингизга келинг!

О.АБДИЕВ

Термиз ҳайвонот боғида

Етти хазинанинг бири

Баҳор фасли кириб келиши билан Термиз ҳайвонот боғи ишчи-ҳодимлари боғда сақланаётган турли паррандалар туҳумларидан мини-инкубаторда жўжа очирish ишларини йўлга қўйишди.

Бош зоотехник Б.Жумаев ва Қушлар бўлими бошлиғи М.Бекхановлар бошчилигида ноёб паррандалар туҳумидан икки хил усудда – мини-инкубатор ва қурқ макиён товуқларда жўжа очирish фаолияти бошлаб юборилди. Шу кунгача 50 бош жўжа мини-инкубатордан чиқарилиб парваришланмоқда. Ёз мавсуми охиригача 520 бош ноёб паррандалар туҳумидан жўжа очирish режалаштирилмоқда.

Инкубаторларда муртакнинг мўтадил ривожланиши учун ўзига хос табиий шароит яратилган. Жараён учун туҳум танлашда парранданинг тури ва зоти, унга мос ўрта катталиқдаги тўғри шакли, шикасланмаган, пўстлогининг қаттиқлиги ва тозаллиги инобатга олинади. Туҳумлар инкубацияси ҳам қатор омилларга боғлиқ. Жумладан, туҳуми олинаётган эркак ва ургочи паррандаларнинг қариндошлиги, товуқлар ёшининг 8 ойликдан кам бўлиши, макиёнларнинг тулғаш, уларнинг оқсил, витамин, макро- ва микроэлементлар билан таъминланганлиқ даражаси инобатга олинади.

Инкубация туҳумларини сақлаш хоналарида ҳарорат 8 – 12 °С, нисбий намлик 75 – 80%ни ташкил этиши лозим. Шунингдек, ички ҳароратнинг 37,4-37,5°С ва жўжа очиб чиқиш пайтида 37,0-37,2°С, нисбий намлик инкубаторда 50 – 55%, жўжа очиб шафида 70 – 75% бўлиши талаб қилинади.

Бунда метёрий ҳаво ҳаракати инкубация-лашга ижобий таъсир кўрсатади. Ҳаво алмаши-нуви натижасида инкубатор ичида 20,8% кис-лород ва 0,3% карбонат ангидрид гази нисбати таъминланади.

Инкубаторларда туҳум иссиқ ҳаво билан иситилади, даврий равишда ўзгартиб туради. Масалан, 1 – 10 кунларида туҳум юзасидаги ҳарорат 38,5-38,8°С, 11 – 16 кунлари 37,5-38,6°С, 17 – 21 кунгача 37-37,5°С даги ҳарорат ушлаб турилади. Жараён давомида ҳаво намлиги дастлабки 5-6 кунда метёрдга экани туҳум вазнининг 0,5-0,6% камайганлиги билан аниқланади.

Инкубация даври товуқларда 21, ўрдак ва қурқларда 28, гозларда 30-31, беданаларда эса 17-18 кунни ташкил қилади. Товуқларда туҳумдан жўжалар чиқиши 1 кун, бошқа қишлоқ хўжалиқ паррандаларида эса 2 кунгача давом этади.

Жўжаларнинг соғлом экани ҳаракатчанлиги, кўзининг тиниқ, тумшук ва оёқларининг рангидан, шунингдек, патларининг ялтироқлигига қараб аниқланади.

Д.ҚОШАНБИЕВА,

Термиз ҳайвонот боғи матбуот котиби

Сумалак сайли

Янгиланаётган юртнинг янги илҳомлари

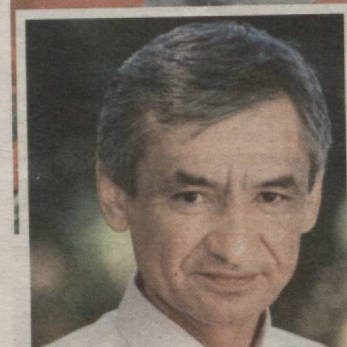
17 март куни Тошкент шаҳридаги Абдулла Қаҳҳор уй-музейида асрлар оша сайқал топиб келаётган миллий анъана ва кадрятларимизни ўзида муҳассамлаштирган Наврўз умумхалқ байрами ўзига хос нишонланди. Хусусан, ўзбек адабиёти ривожига салмоқли ҳисса қўшган ёзувчи, шоир ва адибларимизни хотирлаш ҳамда давомчилари ижодидан баҳраманд бўлиш мақсадида "Янгиланаётган юрт-

нинг янги илҳомлари" мавзусида адабий, мусикали, бадий сумалак сайли ўтказилди. Шунингдек, тадбир доирасида "Оламини махлиё айлаган диёр" мавзусида Ўзбекистон давлат табиат музейи фондидининг кўчма кўргазмали ноёб экспонатлари намойиши ҳам бўлиб ўтди. Тадбирда Маданият вазирлиги вакиллари, музей раҳбарлари, Ўзбекистон давлат драма театри актёр ва актрисалари, Абдулла Қаҳҳор маҳалла

фуқаролар йиғини раиси Феруза Орипова, Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси аъзоларидан таниқли ёзувчи ва шoirлар, Яқкасарой туман "Юнус Ражабий" маҳалла фаоллари, Ўзбекистон халқ артисти Ҳасан Ражабий, шунингдек, ОАВ вакиллари иштирок этдилар. Сайла Тошкент шаҳар маданият бош бошқармаси томонидан тақдим этилган мусикали бадий саҳна кўринишлари ўзгача шукуҳ бағишладди.

Ўзбекистон халқ шоири Муҳаммад Юсуф хотирасига

Баҳор кўксига қадалган алвон кўзmunчоқ қизгалдоқ. Кўзmunчоқ кўзларига лабин босар соғинчлар муштоқ... Қирлар бағрида қиқирлаб, шамоллар оҳангига эркаланиб такрор кўкарар, мавжланар, авжланар, маҳзун кулгуси ҳур титроқ қизгалдоқ. Қадамларин кучиб, илдизларин ўпиб, иззат топар она тупроқ. Дунёнинг кўксига юрагини сочиб ётган шоирга ўхшар кўпроқ қизгалдоқ. Бир нафас олгудек жони, ховучидан тўкилиб, она замин кўксига тўлаётгандек қони. Асрларни соғинтиргудек, аммо бир нафаслик они. Умрини еллар эркалаб-эркалаб оловида жон берар. Совқотган дунё кўксига босган чўққа ўхшар. Дийдорларга бахт улашар. Унга қисматдир шеърга эркаланиб жон бермоқ. Унинг аҳди, кўнгил косасига меҳр қўйиб тошиш, ҳаёт асосига муҳаббат тақиш, қисматнинг қатига тўлдириб шеър солиш. Ҳикмат саҳнасида ибрат топиш, кўнгил очил. Тунларда ёниб-ёниб, тонгларидан қониб-қониб шабнам ичиш. Лаҳзалик умрда, асрларда яшаш кечмиш. Ийларким юраклардан жой топиш. Гарчи умри бўлса-да, бир нафас олгудек қисқа. Жуда ўхшар бағрида, гул очган дилхун, алвон ишққа. Тегмасанг ҳам, тўкилиши ўхшар араз тўла рашкка, ишқ тўла қўшиққа.

Қизгалдоқни кучоқлаб...

оловида соғинчлар ёнаётгандек туюлади менга. Буюк бир исмиз дард ёниб, қовурилиб, соғурилиб ётганга ўхшайди қизгалдоқнинг тўкилиши.

Хар инсон юрагининг туб-тубида асрланган, ҳеч кимга очолмаган, умр бўйи ўт янглиғ ёниб, кўксига ёруғлик мисол ёришиб турадиган яширин саҳифаси бўлади. Аммо ижод аҳлининг яширин дардлари ҳам шеър саҳифасида камол топади. Эл ичра кезиб юради. Кимнинг кўлига тушса, бу менинг дардим дейдиганларга бахшида этилганларидан бахт топади шоир. Шоирликнинг бахти, ижодкорнинг тахти ана шу яширин саҳифаларни забт этмоқдир. Асл ижод аҳлига кўнгиллар кўшиқдан тахт яратилади. Ҳеч кимга очилмайдиган бу қулф асл ижодкор шивиригада очилиб бораверади.

Сўзни сўзга қўшган билан қофиялаган билан шеър тугилиб қолмайди.

Сўз ёзган ҳамма ҳам шоир бўлавермайди. Асл шоир қисматида - дард яширин. Асл шоирни армон дунёга келтиради. Ватан бешигида белаб, фидолик алла айтади. Пок муҳаббат улғайтиради ва борган сари фақат кўнгил топади. Сўзларни юрак қонига қориб, кўксининг кенгликларидан кўпчишиб, ишқ оловида пишитиб, кўзларинг қароғида шеър ёзади. Шу сабаб, у ҳеч кимнинг жонига тегмайди. Ҳеч ким тўймайди. Кўнгил тилайверади. Юракдан яралгани учун юрак топади.

Қачонлардир, кимлардир кўз қорачиғида асраб, қалб дафтарида тиргаб юради.

Қаламнинг қорнига, Юрак қоним қуяман. Оловларнинг рангига, Жонимдан шеър уяман.

Жонидан яралган, жонидан ўйилган шеърни кўнгил яралари устига, армонлар ўрнига қўяман. Апрельнинг оташ жонидан, муҳаббатнинг меҳрининг қон-қонидан яралгандир, балки, қизгалдоқ. Эҳтимол, шундан бир меҳрли дил нафасида тўкилишга зор бўлиб, тўкилиб жон бўлиб, тўшалар қизгалдоқ! Оқ диллар унган, оқ булувларнинг ердаги ёнар жони қизгалдоқ. Баҳор кўксидидаги ишқ тўла жом қизгалдоқ. Қакроқ лабларига етмай, титроқларда синиб тўкилар шароби қизгалдоқ... Сўнг кўксини йиғига тўлдириб йиғлатган, шеър яратган юрак қони қизгалдоқ... Баҳорнинг нутилас бахт топан ҳаёти бир лаҳзалик, ёди бир умрлик гўзал они қизгалдоқ... Катларда бахт иси бор, юраклар япроғи қизгалдоқ. Ҳаётнинг алвон саҳифасида, бундан ортик оташ фалсафа борми? Қизгалдоқ, баҳор қўйнидаги - Юрак! Япроқлари алвон саҳифа. Алвон саҳифаларга оташ нафаслари ашъори битилгай. У фақат шеърга лойиқ, сочилигай...

Қўйнимдаги қизгалдоқ, Япроқларин тўкяпти. Соғинч махрами фироқ, Ашъоримга кўчяпти. Қўксининг кенгликлари бўлса алвон, шоирнинг энг гўзал шеърларини тугади армон. Барча буюк шоирлар дояси - дард. Шу сабаб шоирлари бўлади мард...

Бир куни ўзини шоира деб юрган синглимнинг менга қарата, "Сизнинг гамингиз бор эканми? Менинч ҳеч қандай гаим йўқ, шунчаки шеър ёзаман!" - деган хитобини эшитиб қолдим. Баъзида ўйга чўмаман, дардсиз қандай шеър ёзиш мумкин-а? Шундай дамларда, юрагимнинг туб-тубидан жой олган устоз Муҳаммад Юсуфнинг "Кимда ҳам кўп бўлса, у менинг онам!", "Шоирлар армондан тугиладилар" мисраларини такрор-такрор дилимга муҳрайлывераман.

Юз йил ўтса ҳам, минг йил ўтса ҳам, ўз рангини, ёниқ тафтини асло йўқотмамай бу мисралар. Дунёга фарзанд аслада дард билан келади. Шеър ҳам шоирнинг фарзанди. Муҳаммад Юсуфнинг хар бир сатри оҳори тўкилмай, янглиганиб етиб бориши шоирнинг энг буюк, ийлар қаритолмаган навқирон бахти бўлиб қолади. Кимдир, қаердадир ғойибона мадад, таскин олиб яшайди бу шеърлардан. Кимлар ён дафтарида, кимлар қалб дафтарида тиргаб яшайди. Дардини яратган эгам хар кимга ҳам эмас, гўзал кўтарган бандасига беради. Шу кунга қадар бирон кимсаннинг, у тўла-тўксиз бўлса ҳам, юрагининг туб-тубида яшириб яшаган бир дарди борлигига юрак кўзи билан қарасангиз, амин бўласиз. Хар кимнинг ўз яширин саҳифаси бор. Муҳаммад Юсуфнинг энг яширин қалб саҳифалари шеър, адабиёт бўлиб, халқ кўнглига туташиб, тил топишиб кетган эди.

Хар баҳор Ватаним кўксига ёйилиб ётган лоланиқизгалдоқларга кўзим тушса, Муҳаммад Юсуфнинг қалби очилиб, меҳри сочилиб, шоир қалби гуллаб, сочилиб ётгандек туюлаверади менга.

Бугун қизгалдоқнинг ёнган ёруғ юзида, кўкламойимнинг соғинч тўла кўзларига, Муҳаммад сўзи, Муҳаммад Юсуфнинг ўзи, ўзиги, қалби бор. Онажон ўзбегимнинг кўксига яшапти, Ватан ишқига толе топан буюкликда, суюкликда Муҳаммад Юсуфнинг изи бор. Буюк дардини кўтариб, буюк инсон бўлиб яшаган эл боласига юз ийлардан кейин ҳам, яхшиларнинг қалб макка-тулоси, энг олий муқофотдир.

Қизгалдоқ кучоғида ёнганда баҳор, қизгалдоқин кучиб, қулганда баҳор, соғинчларим шеърга бураман юз бор, армонларга шивирим тутаман такрор. Қизгалдоқнинг япроқларини чертиб еллар қилганда соз, қизгалдоқ кучоғида, қизгалдоқни кучоқлаб, ухлайди устоз! Қизгалдоқни кучоқлаб, йиғлайди йиллар беовоз! Қачон шеър ёзганим эсимда йўқ, қандай шеър ёзганим эсимда йўқ. Лекин шеър деганда Муҳаммад Юсуфини унутганим йўқ. Кўксимдаги қизгалдоққа юрак қатларига сўзларим кўп. Катларидан қатталар тўкилар, лекин Муҳаммад Юсуфдек шоир йўқ. Бир лаҳза ҳам эсдан чиққани йўқ. Эсдан чикаришга асло ҳаққимиз йўқ.

Қизгалдоқлар қон дилида, алвон йўлида йўқлаганда баҳор, боғлар бошига оқ гуллар боғлаганда, сўзларим "шеърман" деб йиғлаганда, шеърларим шоир бўлармикиман деб, Шонга бўйлаганда, камтарлик қамоли кўксимда қўйлаганда, кўнгил буюк дийдор тилаганда, Муҳаммад Юсуфини кўргим келади.

Кўргим келади!

Кўнглим яхшиликни йўқлаб толмади, Жонни тутдим, на дўст, на ёт қолмади. Унга чанг солмаган бир зот қолмади, Энди ҳимояни кўргим келади.

Муҳаммад Юсуф.

На дўстим қолди, на биргина дилдош, Юрак маъво ҳўрсинишга тўлади. Оқ қоғоз бўлганда ягона сирдош, Муҳаммад Юсуфини кўргим келади. Яхшиликни йўқламай қўйди қўллар, Хою ҳавас дарёида умр елади.

Қизгалдоқ қалбимдан ёзиб мактублар, Муҳаммад Юсуфини кўргим келади. Лоланинг қон бағрига ёзсам шеъримни, Дейдилар: "Оташлага қознинг шуми?"

Уларни ўйлантирмас қалблар ўлими, Муҳаммад Юсуфини кўргим келади. Имон борида дил топармидим? Катъий овозимга оқ йўл топармидим?

Одамларни бошқача ёзармидим? Муҳаммад Юсуфини кўргим келади. Йиртдим шеъримни минг бўлаққа дарзлаб, Қалам қалбимдан қознинг аразлаб?

Юрагимнинг саҳифасин варақлаб, Муҳаммад Юсуфини кўргим келади. Йиғлама қиз, ялласига куй битиб, Оқ тулпорда кўкни кучиб мириқлаб?

Қайга кетди ўзлари меҳр қолдириб, Муҳаммад Юсуфини кўргим келади. Пешонасиз қизгалдоққа босиб лаб, Йиллар ўтаётир қалбим варақлаб.

Андижонми, Тошканин сўроқлаб, Муҳаммад Юсуфини кўргим келади. Сочи узун туркман қизларни кўрдим, Хонзодою, жайрон кўзларни кўрдим.

Замондоши, дўсту ёрларин кўрдим, Муҳаммад Юсуфини кўргим келади. Меҳримнинг макони юракдир инон, Олов йўлида, олов мисра қадрдон.

Унингдек шоирлар тугилар қачон? Муҳаммад Юсуфини кўргим келади. Сўниш йўқдир мангу олов макдири, Йилларким номлари қалбларга эга.

Юракдан ҳайқал қўйдим, асл шоирга, Муҳаммад Юсуфини кўргим келади. Шоним шеър дедим сўзларимни балки, Наҳот хотиралар ҳаётнинг кўрки?

Туйдирса соҳи бу дунёнинг макри, Муҳаммад Юсуфини кўргим келади.

Санобар ҚУЛМИРЗАЕВА, Кино санъати таҳлили ва танқиди таълим йўналиши 3-босқич талабаси

Йиғлайвериб юрагим, Воҳ, кўксимда тепаяпти. Хар зўрбада бир шеърим, Дардим сочиб кетаяпти.

Бахтга тўлса баҳорда, Қизгалдоқнинг косаси. Гумбурайди кўксимда, Соғинчларнинг нафаси.

Умр шундай бир ширин умидга эгаки, кискаргани сари узайишини, тораёгани сари кўксингизда бир қудрат кенгайишини тилаб яшайсан. Ҳаёт косасидан симирган сари тўймай, тўкилишин сари тўймай бораверади. Армоннинг яраланиши, балки, шундандир. Бугунлар йўқлаб бораверар ўтмишдаги изларини. Гарчи бутунга етмаган, гарчи эзгу амалида қолса-да из бўлиб, меҳрининг кўзларидан боқиб турасиз, мангу юмилмас кўз бўлиб. Хар йил баҳорги қизгалдоқларга кўзим тушганда, турфа тақдирнинг ҳаёт тилимлаган йиртиқ кўкси ила минглаб, миллионлаб юрак япроқлари шеър мисол сочилиб ётгандек, бахтга ташна юрак

➤ Еш истеъодлар

Ютуқлар бардавом бўлсин!

Ешлар – миллат келажиги, эртанги кунимиз шамчиروғи. Шундай экан, мамлакатимиз ешлари маънавиятини юксалтириш, уларни миллий ва умуминсоний санъатнинг энг яхши намуналаридан бахраманд этиш, бўш вақтларини мазмунли ташкиллаштириш бугуннинг долзарб масалаларидан биридир. Хусусан, давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган беш муҳим ташаббусдан ҳам айнан шу мақсадлар кўзланган.

Ангрен шаҳар 10-болалар мусиқа ва санъат мактабининг халқ чогулари бўлими (доира, дутор) ўқувчилари Бо-

буржон Раҳмонов ва Фотимахон Абдуллаевалар Испаниянинг машҳур "FIESTALONIA MILENIO "MUSIC BOX" халқаро танловида фахрли 1-ўринни эгаллашга ҳар бир юртовчимиз қалбиде фахр туйғусини уйғотиши табиий.

Бунда ўқувчиларнинг устозлари Нозимжон Раҳматов, Анастасия Долгих, Лола Юсупова ва Зухра Мирисмановаларнинг ҳам ҳиссаси катта. Улар ҳам танлов ташкилотчиларининг алоҳида эътирофига сазовор бўлишди.

Ўз ўрнида ешларимизни чин дилдан табриқлаб, ютуқлари бардавом бўлишини тилаб қоламиз!

➤ Давоми. Боши 1-саҳифада

Дарёдил Юлдуз

ёки "Баҳри муҳаббат Марғилон" мақоласининг ёзилиш тарихи

Бир ҳафта ўтиб, Абдумутал қўлимга икки варақ қўлёзма топширди. "Юлдузхонларникига кирдим. Онаси билан суҳбатлашдим. Қизи Марғилон педагогика билим юртида таълим олиб, кейин устозлари тавсияси билан консерваторияга ўқишга кирган экан, ҳозир 2-курс талабаси. Аяси бўлса, турмуш ўртоғи Иброҳимжон Охун ака билан бирга "Шўлкабинатда" (Марғилон ипакчилик комбинатида) ишлашаркан. Мурод ака билан суҳбатлашмадим, у ҳақда кейинроқ бошқа мақола ёзармиз, яхши санъаткор. Бу ёғини энди ўзингиз келиштирасиз, Остонакулов", дея хайрлашиб кетди.

Абдумуталнинг мен берган буюртмани ҳафсала билан бажариб келгани ғайратимни оширди – мақолани тезда ёзиб битирдим. Унга Ғафур Гуломнинг "Ассалом, эй шаҳри Сим, баҳри муҳаббат Марғилон!" мисраси билан бошланувчи шеърдан илҳомланиб, сарлавҳа топдим – "Баҳри муҳаббат Марғилон". Мақоламиз А.Қамбаров билан ҳаммуаллифликда газетанинг 1988 йил 8 март сониде босилди.

Бу мақолани Юлдузхоннинг уйдагилар ўқиганми ёки йўқми, уни Тошкентга – Юлдузхонга юборишганим – аниқ билмайман. Аммо газетадан қирқиб олинган бу мақола матни анча вақтгача альбомимда сақланар эди. Кейин, ажабо, негача йўқолиб қолди. Уни альбомдан қим юлиб олганлиги ҳам менга қоронғу.

Яқинда Миллий кутубхонага бориб, "Коммуна" газетаси таҳламли орасидан мақолани қидириб топдим. Уқиб роса севиндим. Ўша кунлар ёдимга тушди. Телефонимга расмга олдим. Кейин мақолани янгидан компьютерда ёзиб чиқдим.

Мақоланинг Юлдуз Усмоновага тегишли сатрларини айнан келтириб ўтаман:

"Телевизор экраниде қош-қўзи қора, миқти жуссали, сарвақад, ҳаракатлари ўзига ғоят ярашган қиз Навоийнинг "Кўрмадим" радиопли ғазалини ажиб бир маҳорат билан ижро этмоқда. Ғазал тексти аввалдан бизга таниш бўлгани учун қўшиқ ижрочисига унчалик эътибор бермадик. Бунинг устига ҳозир талантли хонандаларимиз шу қадар кўпки, улар албатта юксак маҳорат билан кўйлай олишига қўниқиб қолганмиз.

Лекин бепарво бўлиб, эрта ҳўкм чиқариб, адашган эканмиз. Қиз фортепьяно жўрлигида шу қадар берилиб, тиқиқ, майин овозда кўйлашда давом этдики, ғазалининг бутун мазмунини тасавурумизда қайта жонланди. Хаёл бизни Навоий даврига, унинг кураш ва зиддиятларга тўла

ҳаётига етаклади. Шоир инсоний меҳрининг қадранмаслиғидан, яхшиликка нописандликдан, тошбағирлик ва худбинлик устидан зорланар, ана шундай қўсур соҳибларини буюк дард билан фош этарди.

Қўшиқ ниҳоясига етди. Бизнинг тасавурумизда янги истеъод намоён бўлди. Унинг кўйлаш услубида халқ артисти Саодат Қобулова тавсири сезилиб турибди. Лекин у ўз устозини айнан такрорлагани йўқ, оригинал ижро йўлини топиб кўйлади.

Эртасига катта-кичик давраларда шундай гап-сўзларнинг гувоҳи бўлидик:

– Кеча телевизордаги концертни кўрдимизми?

– Ҳа.

– "Кўрмадим"ни қойилмақом қилиб ижро этди-да, қим экан у хонанде, эълон қилинганда эшитмай қолибман, билмадимизми?

– Юлдузхон Усмонова экан. Марғилонлик.

– Эҳ-ҳа, марғилонлик бўлса, ажабланмас ҳам бўлади, ахир Марғилон санъаткорлар шаҳри-ку!

Ҳа, Юлдузхон Усмонова Марғилонда унбўсиб, камол топаётган умидли хонанде. У шаҳардаги 42-мактабнинг саккизинчи синфини тамомлаб, Марғилон педагогика билим юртига ўқишга кирди. Билим юртини аёло баҳоларга битириб, Тошкент давлат консерваториясиде ўқишини давом эттирди. Ҳозир у мазкур санъат олий ўқув юртининг 2-курс талабаси. Тинимсиз изланиш, устозлар анъанасини давом эттириш тўғрисида Юлдузхон кўйлаб янги қўшиқларни ижро этиб, ўз мухлисларини топмоқда. Ўтган йил ёзида у "Мелодия ғолоса" деб номланган Бутуниттифоқ вокалчилар конкурсида биринчи ўринни эгаллаб, лауреат бўлди. Республика радиоси ва телевидениеси орқали қўшиқлари тез-тез таралиб турибди.

Ю.Усмонованинг санъатдаги муваффақиятларини эслар эканмиз, беҳшадёр унга илк бор санъат йўлини очган Марғилон муҳити ҳақиде ўйлаймиз. Агар Марғилонда санъат шунчалар ривож топмаганда, мураббийчилик анъанаси бўлмаганда, талант тарбиясига бефарқ қаралганда бугунги кунда оддий ишчининг фарзанди эл орасиде бунчалар танилмаган, ўз йўлини топа олмаган бўлур эди.

Юлдузхондаги қўшиқ кўйлашга бўлган интилишини шаҳардаги 2-мусиқа мактаби директори, машҳур созанда ва мураббий Мамасиддиқ Мадалиев пайқайди. Унга тўғри йўл-йўриқлар кўрсатиб, педагогика билим юртининг мусиқа бўлимида таълим олишни маслаҳат берди.

Билим юртида эса у Баҳодиржон Раҳмонов қўлида таълим олди, кўйлаш маҳоратини эгаллади. Кейин эса консерватория сабоқлари...

Ҳа, ўзбек маданиятининг Фарғона мактабин яратган Уста Олим Комилов, Юсуфжон қизиқ Шакаржонов, Маматбува Сатторов, Жураҳон Султонов, Маъмуржон Узоқов, Болтабой Ражабов, Шокиржон Эргашев каби санъаткорлар анъаналари ёш марғилонликлар томонидан давом эттирилмоқда. Улғубек номидаги Фарғона давлат педагогика институти ўқитувчилари тарих фанлари кандидати А.Умаров, доцент вазифасини бажарувчи С.Дадажонов, "Ниҳол" дуторчи қизлар ансамбли бадиий раҳбари М.Хошимовалар ҳам Марғилон мусиқа мактабидан етишиб чиққан мусиқашуносларимиздан...

Қаранг, ушбу сўзларни ёзиб, нашр қилганимизга ҳам ўттиз уч йил тўлибди. Шу йиллар мобайнида бизлар умид қилган ўша Юлдузхон ўзбек эстрада санъатининг чинакам порлок юлдузи бўлди. Юзлаб қўшиқлари миллионлаб санъат мухлисларининг севимли тароналарига айланди. Бугун Ер юзининг қай қўшасиде ўзбек ёки ўзбекчани тушунадиган киши бўлса, Юлдуз Усмонова ашулаларини биледи ва севади.

Мен ҳам у ҳақда илк мақола ёзган кунимдан бошлаб (гарчи вилоят газетасиде бўлса ҳам) шу кунгача унинг ижодини четдан кузатиб юрдим: Эсимда, ўша мақола босилгандан кейин орадан кўп ўтмай Юлдузхон Охунжон Ҳакимовнинг "Ҳамроз билан" шеърини ўзига хос йўлда кўйлаб, бутун республикага танилди (Бу шеърини дастлаб Қобилжон Юсупов кўйлаган, Юлдузхон эса оранжировка қилиб, мусиқий сайқал бериб ижро этган). Ашула бир неча ой радиотўлкинлариде бетаним бериб борилгани ёдимда. Яна бир ашуласи мусикаси "Оқшом тўлқинлариде" номли ахборот радиодастурининг ёқимли аудиосигнализга айланиб, узоқ йиллар жаранглаб турди. Қаҳрамоним ҳар йили "Халқлар дўстлиги" санъат саройиде ажайиб концертлар бериб, истеъдоди имкониятлари нақадар кенглигини, ижодий энергияси катта захирага эга эканлигини кўрсатди.

Эстрада юлдузи тинимсиз ижодий изланишлар натижасиде бутун Марказий Осиёга, Россияга танилди. Голландиядаги суперконцертда "Дунё" қўшиғини кўйлаб, ўзбек санъатини оламга ёйди. Унинг бу чиқишини мен 1935 йили Уста Олим Комилов билан Тамарахоним Лондонда ҳар йили бир марта ўтказиладиган Жаҳон халқаро миллий санъат фестивалида ўз маҳоратларини намойиш этиб, инглиз қиролчаси олқишига сазовор бўлишган воқеага қиёслаган эдим.

Юлдузхоннинг Муҳаммад Юсуф шеърла-

ри билан айтиладиган қатор ашулалари миллий санъатимизнинг олтин хазинасидан ўрин олганда ҳам, Олий Мажлис депутаты, жамоат арбоби бўлиб ишлаганда ҳам, мусофирлик бошига тушиб, хорижга кетиб, бутун ашулаларини турк тилига ўғириб, туркиялик санъат шайдолари қалбини забт этганда ҳам, Россияда ўқиб, ишлаб юрган ватандошларимиз учун концертлар бериб, улар қалбиде юртга муҳаббатни оловлантириб юрганида ҳам уни кузатишдан, пинҳона мухлисона дуо қилишдан тўхтамадим.

Хонанданинг сўз ва мусиқа танлашдаги зуққолиги, диди, эл дарду қувончинини чуқур ҳис этишдаги ўзига хошлигини кўриб, ҳақиқий санъат эгаси, чинакам дарвишдил инсон мана шундай бўлади, деган хулосага келдим.

2020 йилнинг 1 январь куни телевизорда намойиш этилган "Севимли Юлдуз" кўрсатуви эса халқимизнинг суюкли санъаткорига бўлган буюк муҳаббатга изҳори, адоқсиз эъзозининг намойиши эди. Мен бу концерт дастурини Ўзбекистон халқ артисти Юлдуз Усмоновага кўрсатилган шоғирдлар эътиромини умумхалқ муҳаббатининг гултожи деб билдим. Чиндан ҳам, фақат Марғилон эмас, бутун Ўзбекистонимизнинг муҳаббат

денгизи, Юлдузхоним эса унинг ноёб дурдона насидир. У – ишқ Қокнуси, ишқ Самандари. Бугун эса Қокнуснинг зуриёти Нилуфар Усмонова санъат бўстониде жилва қилмоқда. Қокнускиз онаси кўйлаган қўшиқларни ундан ҳам жозибалироқ ижро этишга интилмоқда, янги наволари, юксак инсоний маданияти билан мухлислар қалбини ром этмоқда. Мен эса ўттиз уч йил аввалгидек, бугун ҳам бу икки дарёдил замондошимни пинҳона кузатишда, уларга пинҳона омад тилашда, ёмон кўздан, ёмон сўздан асрашини Яратгандан сўрашда давом этаман.

Икромиддин ОСТАНАКУЛОВ, тарих фанлари доктори, "Турон" ФА академиги

«Айём муборак!»

Хуш келдинг, Наврўзи олам!

Хоразм вилоят кўзи ожизлар кутубхонаси, шаҳар ва туман кўзи ожизлар кутубхоналарида янгилиниш ва яшариш айёми – Наврўз умумхалқ байрамига бағишланган бир қанча тадбирлар бўлиб ўтди.

Жумладан, 19 март куни Хоразм вилоят кўзи ожизлар кутубхонасининг фойдаланувчиларга хизмат кўрсатиш бўлимида “Хуш келдинг, Наврўзи олам!” мавзусида байрам тадбири ўтказилди.

Дошқозонда қайнаётган сумалак атрофида Наврўз айёмига бағишланган шеър ва куй-қўшиқлар ижро этилди.

Шу билан бирга Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов таваллудининг 80 йиллиги муносабати билан “Атокли ва ардоқли шоир” мавзусида шеърят кечаси ҳамда шу номда китоб кўргазмаси ташкил этилди. Унда шоир ижодидан намуналар тингланди.

Шунингдек, 18 март куни Хива туман ва шаҳар

кўзи ожизлар кутубхоналари ҳамкорлигида 121-кўзи ожиз болалар мактаб-интернатида ҳам “Ассалом Наврўз!” номли тантанали кеча ташкиллаштирилди. Тадбирда мактабнинг юқори синф ўқувчилари “Супер қайнона” спектаклидан саҳна кўриниши намойиш этиб, куй-қўшиқлари билан ҳам қатнашдилар.

Ф.САИДНАЗАРОВА,
Хоразм вилоят кўзи ожизлар кутубхонаси ходими

» Бир асар тарихи

Келажакка “Кичкирик”

Дунё гаройиботларга тўла. У азалдан сирли ва қизиқарли эди. Инсон қадами етгандан кейин ҳам сирлилигича қолди. Шунингдек, янги жумбоқлар ҳам туғилдики, буниси одамзоднинг ўзига, унинг кашфиётларига, ижоди ва ҳаётига боғлиқ бўлди. Табиат яратмаларидан ҳайратда яшаётган башариётнинг ўзи ҳам жумбоқлар қуршовида.

Эндигина 5 ёшга тўлган Мунк илк бора айрилиқ азобини туяди. Сил касаллиги туфайли онаси жуда эрта оламдан ўтади. Натижада болалар ва сўққабош отага оиланинг катта кизи “Софи” ғамхўрлик қила бошлайди.

Эдвард болалик йилларининг кўп қисмини Норвегия пойтахти Христиания (ҳозирги Осло)да ўтказган. Рассом ўша даврларини эслар экан, отасининг меҳрибон инсон бўлганлигини айтади. Аммо у руҳий дардманд, “психоневрология чалинган” эди. Яқинларининг хотирлашича, оилавий муҳит таъсирида Эдвард кечалари “жаханнам”дан келган овозлар қуршовида ухларди.

Орада у яна бир яқинини йўқотди. Онасини олиб кетган сил энди опасининг умрига зомин бўлади. Бу вақтда Мунк 15 ёшда эди. Навбатдаги жудолик бўлажак рассомнинг ҳаётида жуда чуқур из қолдирди. Мунк ўша пайтларни хотирлаб, шундай дейди: *“Отам хо-нада у ёқдан бу ёққа юрар, қўлларини осмонга кўтариб, дуо ўқир, аммо онамга ҳеч қандай ёрдам беролмасди...”*

Софиянинг бу тарзда оламдан ўтгани йигитча кўз олдида бир умрга қолди. Буни чизган суратларидан ҳам англаш мумкин. Мутахассислар фикрича, Эдварднинг “Хаста қиз”, “Баҳор” ва “Улаётганлар хонаси” номли суратлари София ўлимидан таъсириланлиш натижаси.

Орадан кўп вақт ўтмай яна бир яқини – синглиси Лауранинг тоби қочади. Унинг хатти-ҳаракатларида ғалати қилиқлар пайдо бўлади ва бу бора-бора жуда сезиларли тус ола бошлайди. Уни шифокорга кўрсатишганида “шизофрения” ташхиси қўйилади.

1879 йилда Эдвард техникумга ўқишга қиради. У физика, кимё ва математика фанларини яхши ўзлаштириши билан бошқалардан ажралиб турарди. Аммо болагидан орттирган руҳий зўрқишлари тўлиқ таълим олишига тўсқинлик қилади. Шу боис кейинги йил билим юртини тарк этиб, рассом бўлиш қарорига келади. Отаси

бунга қаршилиқ билдиради. Чунки, унинг наздида, рассомлик моддий ва маънавий жиҳатдан наф келтирмасди. Бироқ отасининг дўстлари ва танишлари Эдварднинг қарорини қўллаб-қувватлашади. Бундан руҳланган Мунк 1881 йил Христианиядаги “Қироллик рассомчилик мактаби”га ўқишга қиради. Бу ерда ўзининг илк устози, табиатшунос рассом Кристиан Крогнни учратади ва ундан санъат сирларини ўргана бошлайди.

1883 йилда Мунк илк бора санъат ихлосмандларига “Бошни ўрганиш” номли асарини тақдим этади. Худди шу йилнинг кузида реалистик руҳда чизилган “Печда олов ёқаётган қиз” расмини ҳам намойиш қилади. 1884 йилнинг охирида эса Эдвард “Қироллик мактаби” стипендиясини қўлга кири-тиб, бу ютуқ ёш рассомга Францияга саёҳат қилиш ва жуда катта суратлар коллекциясига эга “Париж салони”га ташриф буюриш имкониятини беради. Мунк ушбу саёҳатидан бир умрга таги-гулик ижодий “руҳ” олади.

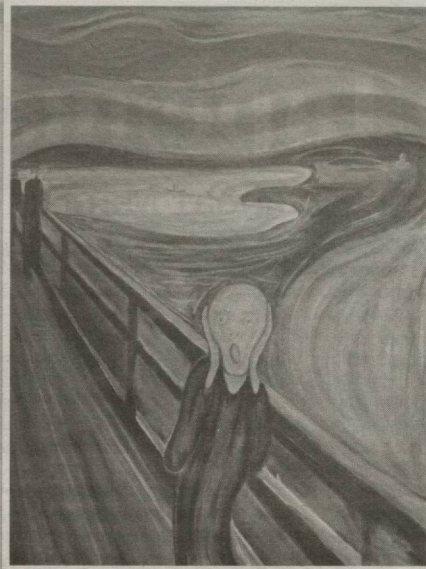
Кейинчалик Эдвард “илҳомлар диёри” саналган Францияга яна бир бор бориб, шу ерлик машҳур рассомга шо-гирд тушади. Бироқ энди-энди руҳий барқарорлик ва осудалик кўнин топа-ётган ҳаётига яна бир совуқ ўлим ша-бадаси кириб келади.

Бир куни у Норвегиядан хат олади. Унда ёзилишича, отаси Кристиан “инсуль”дан вафот этган эди. Шум хабар шунчалик кеч этиб келадики, рассом отасининг дафн маросимига ҳам етиб бороволмайди. Шундан сўнг у яна ёлғизлик, одамовилликка берила-ди. Францияда топган дўстлари билан алоқаларини узади, рассомлик дарслари-га ҳам бормай қўяди.

Мутахассислар маълумотига кўра, у отасининг ўлими қай тарзда рўй берганини суриштирар экан, юрагида қолган оғриқ билан “Сейнт-Булуддаги тун” суратини чизади. Картинада бўш, ойдин хонадаги дераза ёнида ўтирган қаҳрамон гавдаланган бўлиб, олимлар унда Эдварднинг отаси тасвирланган бўлиши мумкин, дея тахмин қилишади.

“КИЧКИРИК”НИНГ ТУГИЛИШИ

Узоқ йиллар давомида “Кичкирик” асари Ван Гок ижодига мансуб деб келин-ган. Бироқ бу қарашлар ўз тасдиғини топмаган. Сурат ав-

валига “Умидсизлик” деб номланган. Унда ўлим ва ёлғизлик уйғунлигида ҳаётга бўлган ташналик ҳам тасвирланган.

“Кичкирик”нинг “туғилиш”ида Эдвардга нима илҳом бергани хусусида кўплаб саволлар туғилган. Шу билан бирга, турли қарашлардан иборат жа-воблар ҳам бор. Мисол учун, улардан бири куйидагича:

Бир куни Мунк дўстлари билан шаҳар кўчаларини айланиб юрганида, кизариб бораётган осмон унинг эътиборини тортади. Кўёш ботишида қизғиш тус олган осмон Эдвард калбига илҳом уруғларини сепади. Унинг тасаввурини Ер қурраси олов билан ўраб олингандек эди. Шу куни у хавотир ва кўркуви чуқур ҳис қилади.

Мункнинг сурат тарихи ҳақида айтган сўзлари ичида шундай жумлалар ҳам бор: *“Оловли булутлар қонга ўхшаб лахта-лахта эди...”*

Суратга бўлган қизиқиш тобора ортгани сабаб, мутахассислар унда келтирилган манзара тарихини ўргана бошлайдилар. Изланишларда аниқланишича, осмоннинг бу тарзда қизил тусга киришига олис ҳудудлардан бирида уйғонган вулқон сабаб бўлган экан...

Техас штати университетининг физика ва астрономия профессори Дональд Олсон ва унинг ҳамкасблари ўша пайтларда Индонезиядаги “Кракатау” оролидаги катта портлаш натижасида атмосферага тушган қолдиқлар 1883 йилнинг ноябридан 1884 йил февралигача Европа осмонига ёрқин қизил тус бериб турганлигини аниқлаганлар. Эҳтимол, ана шу манзара рассом кўз олдида ўзгача гавдалангандир? Бироқ бу тахмин ҳам тўлиқ асосини топмаган.

Кейинги изланишлар янада янги тахмин ва фаразларни туғдирди. Улардан бирида айтилишича, мазкур суратда тасвирланган манзара Осло шаҳридаги руҳий беморлар давола-надиган касалхона атрофлари бўлиши мумкин экан. Клиникада Эдварднинг

синглиси Лаура даволанган. Сурат характерини ўрганаётган олимлар шундай дейишади: *“Ослода каттагина қассбхона бор эди. Унинг ёнидаги руҳий касалхонада Эдварднинг синглиси Лаура даволанарди. У ерда қатнаб турган Мунк қалбидан таърифлаб бўлмас даражада дахшатли туйғулар ўтган бўлса, ажабмас. Чунки касалхонадаги ақли заиф беморларнинг ноаларига қассбхонада сўйлаётган жонзодларнинг жон талвасасида ўқириши қўшилиб кетар ва бунга чидаб бўлмасди...”*

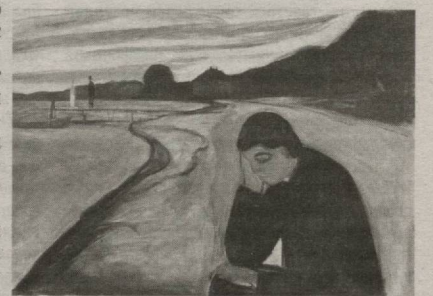
“КИЧКИРИК”НИНГ ИНСОН РУҲИЯТИГА ТАЪСИРИ

Артур Любов “Кичкирик”ни “замонавий санъат тиласи, бизнинг замонамиз учун Мона Лиза” деб таърифлаган экан. Шунингдек, суратдаги кичкираётган образ “замонавий инсониятнинг умумбашариий ташвишини акс эттириди”, дея ўхшатиш қилинган.

Ушбу таъриф ҳам мунозараларнинг кўпайишига сабаб бўлди. Айтишларича, “Суратдаги қаҳрамон гўё келажакдаги инсоният бошига тушиши мумкин бўлган фалокатлар, офатларга қараб қичқираётгандек”.

Миш-мишларга кўра, кимки суратга яқинлашса, турли муаммоларга дуч кела бошлайди. Кимларнингдир қариндошлари оламдан ўтса, бошқалари руҳий таъсирга учраб, ақлдан озишгача етган экан. Ёки кучли депрессия уни узоқ муддат азоблайди.

Сурат “қурбон”лари асосан музей ходимлари бўлишган. Чунки улар

“Кичкирик” ёнида умрларининг маълум бир қисмини ўтказишар эди. Айтишларича, суратни тасодифан тушуриб юборган ходим жуда аянчли тарзда оламдан ўтган. Ёни ўша кунёк унинг бошида кучли оғриқ туриб, ўтмишдаги азобли хотиралари қайта уйғонган. Ўзини ниҳоятда бахтсиз ҳис этган бу шахс охири ўз жонига қасд қилади.

Асарни кузатган киши ўзи билмаган ҳолда ич-ичидан қаттиқ таъсириланади. Гўё юмалоқ боши ва кўркувдан оғзи қийшайганча бақираётган қаҳрамон ўз кичкириги билан бутун оламни ларзага солаётгандек. Шунинг учун ҳам уни кўргани келган томошабинлар суратга ҳадиксираб боқишади.

Мазкур ижод намунаси кўпгина кўрқинчли фильмлар ва уларнинг қаҳрамонлари яратилишига асос бўлган.

Сурат муаллифи Эдвард Мунк 1944 йилда Ослода вафот этди.

О.АБДИЕВ тайёрлади.

ЭДВАРД МУНК КИМ?

Эдвард Мунк 1863 йил 12 декабрда Норвегиянинг Хедмарк губерниясига қарашли Лётен коммунасида истиқомат қилувчи харбий шифокор Кристиан ва Катрина (Бёльстад) оиласида дунёга келади. Маълумотларга кўра, Эдвард ўзини Мунк (“Моонк”) деб қақиришларини хоҳлаган. У оилада иккинчи фарзанд эди, яна битта опаси (София) ва икки укаси (Лаура ва Андрес) бўлган.

Кичиктоилар учун

Ўзбекистонда "Ақлвой" телеканални иш бошлади

23 март куни Ўзбекистонда болалар учун мўлжалланган "Ақлвой" телеканални иш бошлади. Бу ҳақда Мактабгача таълим вазирлигида бўлиб ўтган матбуот анжуманида маълумот берилди.

Айни вақтда Ўзбекистонда 10 ёшгача бўлган 7,5 миллиондан ортиқ болалар истиқомат қилмоқда.

Янги телеканал аудиториясини асосан 3 ёшдан 9 ёшгача бўлган болалар ташкил этишини инобатга олиб, дастурларни

шунга мослаб бериш кўзда тутилган.

Телеканал раҳбариятининг маълум қилишича, барча хорижий дастурлар, фильмлар ва мультфильмлар фақат расмий равишда сотиб олинади. Бунинг учун дунёдаги етакчи компаниялар — Sony, Disney ва Universal билан музокара олиб борилмоқда. Шунингдек, миллий қаҳрамонлар иштирокида анимацион фильмлар тайёрланади.

"Ҳозирда интернет тармоғида болалар

тарбиясига салбий таъсир ўтказувчи турли-туман манбалар мавжуд. Биз болаларни тарбиялашда ёрдам берадиган дастурлар ташкил этишни мақсад қилганмиз. Сиз фарзандингизни бизга ишониб топширингиз мумкин", — дейилди ташкилотчилар томонидан.

"Ақлвой" телеканални эрталаб соат 07:00дан кечки 22:00га қадар эфирга узатилади. Келажақда онлайн трансляция ташкил этилиши ҳам режалаштирилган.

Мозий тилга кирганда

Зараутсой суратлари

Қадимий ов манзаралари тасвирланган Зарауткамар расмлари Марказий Осиё ибтидоий санъатининг нодир намунаси бўлиб, у ёдгорликларни муҳофаза қилувчи "Қизил китоб"га киритилган.

Ушбу мозий тилсимотлари Зараутсой суратларида ўз аксини топган бўлиб, у мамлакатимиз ҳудудидаги энг қадимий қоятош чизгилари ҳисобланади. 1912 йилда ҳарбий топограф И.Федоров томонидан кашф этилган мазкур топилманинг илмий тадқиқ этилиши анча чўзилди.

1939 йилда Қўхитант тоғларида овчилик билан шугулланган И.Ф.Ломаяев маҳаллий аҳолидан расмлари бор гор ҳақида эшитиб қолади. Уша йилгек Зараутсой дарасига бориб, Зарауткамар форини ва унинг деворларидаги қоятош расмларини кўради. Кейин топилма тўғрисида Термиз ўлкашунослик музейи директори Г.Парфенова хабар беради. Директор бошчилигидаги экспедиция 1940, 1943 ва 1945 йилларда Зарауткамарда тадқиқотлар олиб боради.

Булардан ташқари, Г.В.Парфенов Зараутсой дарасидан бир нечта палеолит даврига оид тош қуролларни топишга муваффақ бўлади. Шу боис қоядаги суратларни ҳам палеолит даврига оид деб билади.

1950 йилда расом А.Ю.Рюгинскаянинг "Зараутсай" номли китоби чоп этилади. Унда ҳам Зарауткамар суратлари палеолит даври билан боғлиқ, академик А.П.Окладников бу ҳақда "Қоятош суратлари ишланган даврни аниқлаш, тош ва жез қуроллари эшани аниқлашдан ҳам мушқурроқдир" — деган эди. Археолог А.А.Формозов Зарауткамар суратларини тадқиқ қилиб, расмлар мезолит, неолит даврларига оидлигини аниқлади. 1970 йилларда бу ерда тадқиқотлар олиб борган ўзбек археологи

Ж.Кабиров ҳам Зарауткамар суратларини мезолит, неолит ва айримлари кейинги даврларга оидлигини тасдиқлади.

Шундай қилиб, Сурхондарё вилояти Шеробод тумани Қизил олма қишлоғидан 5 км шимолда Зараутсой дарасида жойлашган Зарауткамар горидан 200 дан ортиқ қадимий расмлар топилди. Улар камар дара сатҳидан 8,2 метр баландликда жойлашган. Камарнинг кенлиги 1,4-2,5 метр, узунлиги 5,2 метр ва баландлиги 3,9 метр. Унга чиқиб бориш ноқулай, маданий қатламлар топилмаган, демак ҳеч ким яшамаган.

Ўрта асрларга оид арабча "Мухаммад" деган ёзувлар ҳам топилган. Қадимий расмлар жигарранг ва қуланг кўринишда бўлган. Расмлар учта композицияда чизилган бўлиб, учаласида ҳам ов манзараси тасвирланган. Шимолий композицияда ёввойи букани 24 нафар овчилар ўраб турганлиги, қолган икки композицияда камончи овчилардан қочаётган ҳайвонлар тасвири бор.

Шимолий деворнинг пастки композициясида жайронлар, ғарбий девордаги учунчи композицияда овчилардан қочаётган тоғ эчкилари ва эгасига қараб турган иккита ит тасвирланган. Учала композицияда ҳам ҳайвонларга қарата отилган, осмонда учиб бораётган камонларни кўриш мумкин.

Зарауткамар суратларидаги одам тасвири ўзининг антиқалиги билан ажралиб туради. Шимолий деворда 24 нафар одамдан 19 та сиучубурчак шаклида ифодаланган. Яъни овчилар махсус ниқоблари билан тасвирланган. Пастки композицияда одамлар ойсимон шаклдаги чакмон ва ёпинчиклар кийиб, тепа қисмига ҳайвон шохларини ўрнатиб, узун думлари билан келтирилган. Баъзи одамларнинг тиззаси худди паррандаларникидек чизилган.

Н.АЛИКУЛОВА,

"Термиз" давлат музей-қўриқхонаси илмий ходими

Кизиқarli экскурсия

Жажжи сайёҳлар

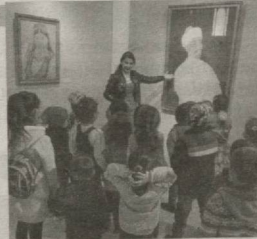
Жорий йилнинг 12 март куни "Мактабгача таълим муассасалари музейи" да ҳамда "Жажжи сайёҳлар" лойиҳалари асосида Термиз шаҳридаги 1-сонли ҳамда Термиз туманидаги 7-сонли мактабгача таълим ташкилотлари тарбияланувчилари "Термиз" давлат музей-қўриқхонасига таклиф этилди. Болажонларга музей маъмурияти томонидан имтиёзли хизмат кўрсатилди.

114 нафар жажжи сайёҳлар учун музей ходимлари томонидан кизиқarli, кўнгилочар тадбирлар уюштирилиб, унда болажонлар ҳам ўз куй-қўшиқлари ва рақслари билан иштирок этишди.

Шунингдек, тадбир қатнашчиларига музей илмий ходимлари томонидан кўргазма заллари бўйлаб кизиқarli экскурсия ўтказилди. Бу болаларда катта кизиқиш уйғотиб, ватанга садоқат руҳини кучайтирди.

Маънавий-маърифий ишларнинг янги тизимини яратиб бўйича ишлаб чиқилган "Йўл харитаси" доира-сида мактабгача таълим муассасаси тарбияланувчиларининг ҳайвонот боғига саёҳати болаларда катта таассурот уйғотди.

Г.САРИЕВА "Термиз" давлат музей-қўриқхонаси илмий ходими,
М.ГАФФОРОВА, 7-мактабгача таълим ташкилоти тарбиячиси

Ҳажвия

"Лақаб қишлоқ" хангомалари

Маҳалламиз номи ҳеч қаерда узрамайди-да! "Лақаб қишлоқ". Номи амалига мос, яна донғи етти ола тоғдан ўтганига нима дейсиз. Узокроқ жойга бориб қолсанг ҳам, "Ҳа, Лақаб қишлоқданмизми?!", дея "куюк" сўрашиб қолишад.

Ростдан ҳам маҳалламизга зўр-ду! Бу ерда яшовчи хар бир оиланинг ўз лақаби бор. "Ҳўкмиз", "Картошқа", "Эзма", "Шолғом", "Узун" — э-э, хуллас, бошлаб қўйилган лақаблар!

Бир куни маҳалламизга чекка жойдан ёш оила кўчиб келди денг. Йигит ҳам, келинчак ҳам хушбичимгина, истарали. Гап-сўзлари дурустгина. Рўзгор туттишга ҳам, "олди-берди" қилишга ҳам ярайдиган одамлар. Биласиз, лақаб қўйиш учун қандайдир камчилик керак, кейин шу нуқсон "тап" этиб пешонасига ёпиштирилади-да, эртаси куни ана шу ном билан чақирилади. Мисол учун, "Шолғом" аканинг табияти яхши. Ҳаммага ёрдам қўлини чўзади. Хатто, ўзидан кичикка ҳам салом бериб ўтади. Лекин Худо томонидан берилган бир жиҳати борки, хижолат чекса, кизариб кетади. Ана шу бошига бало бўлди-ю, эртаси куни Шолғом деган исми "Шолғом"га айланди қолди. Бошида лақабини эшитиб, кизариб юрди, лекин киши ҳамма нарсага қўниқкани каби, "Шолғом" акамиз ҳам тақдирга тан берди.

Ундан ҳам бошлаб қўйилгани, "лақаблар гултожи" — "Шарбат" дегани бўлиб, бу ном олис тарихдан бери "яшаб" келяпти. Бир оиланинг ота-бобоси ана шу лақаб билан аталгани боис, ҳеч ким "шарбат"нинг қандай келиб чиққанини билмайди. Очиғи лақабини унинг "эгаси"дан сўраш бироз хижолатга қўяди ки-

шини. Хатто ўзининг маҳаллада қандай аталишини билмай яшаётганлар бор.

Келинг, сизга лақаб билан боғлиқ бир кизик воқеани айтиб берай.

Хуллас, бир куни "Шарбат" акамиз постда туриб, ўз вазифини сидқидилдан бажарётган экан. У ҳарбийларга хос феъл-атвори билан бошқалардан ажралиб туради. Хонадонига келган меҳмон ҳам ўзини "полизон"да юргандек хис қилади. Борди-ю, уйига хашарга бориб қолсангиз, иш тугаб, дастурхон атрофига энди ўтиргангизда, "Эй, тур, тез баландроққа ўтир!" деб қолса, хафа бўлиб юрманг тағин. Акамиз буйруқ беравериб, бу "рефлекс"га айланиб қолган!

Шундай қилиб, акамиз қўлига қизил таёқчасини оволиб, ўтган-кетган машиналарни тўхтатиб, ҳужжатини сўраётган бўлади. Бошқа бир маҳаллада яшовчи нотаниш йигит ширақайф холида машина рулига ўтирган экан. Қишлоқдошимиз шартта йўлга чиқиб, қондабузарга бир четга тўхташ буйруғини берибди. Маст йигит йўл четига ма-

насини қўйиб, "Шарбат" акамининг ёнига келади-да, ҳужжатларини бирма-бир очиб кўрсата бошлайди. Шунда спирт ҳиди маҳалладошимизни сергак тортириб, шартта ҳалиги "алқаш"га қараб,

— Хурмати! Ҳайдовчи, сиз маст ҳолда машина ҳайдаясиз. Бу қонунга зид. Уловингиз жарима майдончасига олиб борилади! — дейди. Қайфи ҳалиям таркаммаган йигит яхшилаб қараса, акамиз таниш. Лекин бахтга қарши исмини эсполмайди. Шунча бошини қашийди ҳамки, барибир фойдаси йўқ. Кейин қишлоқдошимизни учратган ўша даврани хотирлайди. Бу кичимиз бир куни шундай бир зиёфатга қўшилиб қоладими, тўрда казо-казолар ўтирар эди. Ушанда бир "бўйни йўғонимиз" маҳалладошимизга қараб, "Шарбат", ишларинг қандай бўляпти, лавозиминг ошган дейишди? — деганини эшитиб қолади.

Хуллас, маст йигитнинг ёнига фақат шу "шарбат" дегани келади-да, буни акамининг исми деб ўйлайди. "Ё заринг, ё зўринг, агар иккаласи ҳам бўлмаса, танишинг бўлсин", деганларидек, ширақайф йигит маҳалладошимизни ўзига таниш билиб, кўнглига яқин олиб, гап бошлайди:

— "Шарбат" ака, бир яхшилик қилинг! Тўйдан келаятган эдим, ҳалиги бор-ку, сизнинг ошангиз, исмлари нима эди, ҳа-а, Баҳром! Шунга энди... озрок... Акажон, жон "Шарбат" ака, бир мартага қарашворинг! Бошқа қайтаришмайди.

Жарима қорғозчасини тўлдирётган қишлоқдошимизнинг пешонаси тиришиб кетади. Бу иккаласини кузатиб, эшитиб турган бошқа хизматчилар "пик-пик" этиб қулишга тушади. "Шарбат" акамининг майда одам дей-

сизми? Йўқ, акамиз ўша куни текширувда бўлади. Ёнидагилар ҳам лавозим жиҳатидан у кишидан кичкина, шунинг учун "қаҳ-қаҳ" отиб, бақириб, қийқириб қулишолмайди.

Ҳаддан зиёд "майна қилинганлигини" англаган акамиз қўлидаги ариза қогозини шартта тўлдирди-да, машинани жарима майдончасига томон олиб боришни буюрди. Олдида ҳадеб "Шарбат" ака" дея мияси йўқ тўтидек сакраб ўйнаётган олифтани эса хар қанча уринса ҳам кечиролмайди.

— Манави "алқаш"ни 15 суткага қамантлар! — дейди базўр. Ҳалиги йигитнинг аҳолини энди кўринг. Қайфи тарқаб, кўзлари ола-кула бўлганча фақат бир сўзни такрорлайверади: "Шарбат ака... ундай эмас-да энди..."

Мана шунақа гаплар. Ҳа айтганча, ҳикояминг бошида бир ёш оила ҳақида гап очган эдим. Хуллас, "доншманд" қишлоғимиз зўр уринишлар билан уларга ҳам ном "топиб" қўйди. Бай-бай-бай!

Шу ҳеч кимга зиёни тегмайдиган, каттани ҳам, кичикни ҳам бирдек ҳурмат-иззат қиладиган, "олди-берди"га ҳам ярайдиган йигитимизнинг бир "хунар"и очилиб қолдики, бу ном биратўла кўчкўрони билан қишлоғимиздан кўчириб юборди.

Ҳалиги йигит хотинига "сиз"лаб гапирар экан. Деворнинг ҳам қулоғи бор деганларидек, ярим кунда бутун қишлоққа ейилган бу "хабар", қайтишда йўл-йўлақай "хотинқули" деган лақабини олиб келиб, йигитнинг ёқасига ёпиштирди. Бечора йигит ҳеч кимга ҳеч нарса демади. Бор-будини йиғиштириб, ўша куни туннинг алламаҳалида қишлоғимиздан чиқиб кетди...

"Темирчи"

Ассалом Наврӯз!
**Маданият
ходимлари
халқ
хизматида**

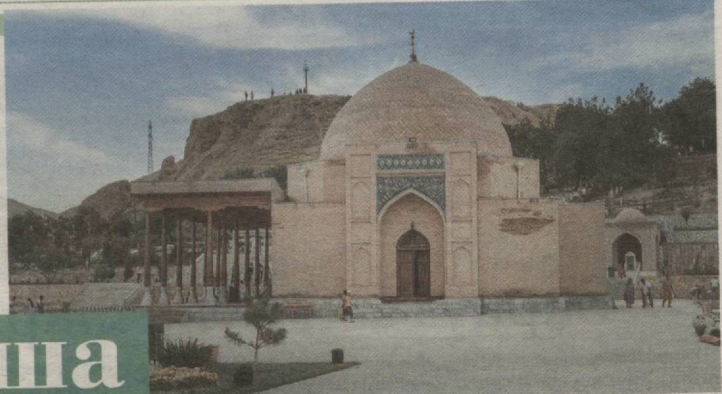

Шарқ халқларининг энг қадимий ва миллий байрами бўлган Наврӯз айёмини кўтаринки руҳда нишонлашга Фурқат тумани маданият бўлими ходимлари ҳам алоҳида тайёргарлик қўришди.
19 ва 20 март кунлари туман маҳаллаларида "Ассалом Наврӯз!" байрам тадбирлари ўтказилди.
Унда маданият бўлими, Ёшлар иттифоқи, Ёшлар агентлигининг туман бўлими ходимлари, маҳалла ахли ҳамда мактаб ўқувчилари иштирок этишди. Айёмда иқтисодий ёшларнинг чиқишлари, куй-қўшиқлари, ёш қизлар томонидан тайёрланган турли миллий таомлар кўргазмаси намойиш этилди.

Шунингдек, ўқитувчилар томонидан ош кўргазмалари ташкил қилинди.
"Бахтиёрлар" тантаналар саройида ташкил этилган байрамда эса туманининг ҳокими Д.Солиев, маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш бўлими раҳбари З.Алихаджаева, ИИБ бошлиғи Б.Калонов, прокурор С.Аминжонов ҳам иштирок этиб, бarchани байрам билан қутлашди. Намунали фаолият юритаётган маҳалла ходимлари ҳоқимликнинг эсдалик совгалари билан тақдирланди.
Раъноҳон ИСРОИЛОВА,
Фурқат тумани маданият бўлими раҳбари

Нур чашмаси
Навоий вилоятининг энг сўлим ва хушманзара табиатга эга ноёб ҳислатларга бой зиёратгоҳларидан бири Нурота чашмасидир. Бугунги кунда ушбу сўлим масканда давлат раҳбари саъй-ҳаракатлари билан бир қанча қурилиш ишлари олиб борилмоқда. Вилоятга ташриф буюраётган сайёҳлар ҳам шу ерга ошиқади.

Сайёҳлар ошиқ аётган гўша

Нур чашмаси табиатнинг ноёб тухфаси бўлиб, унинг қачон, қандай пайдо бўлгани номаълум. Академик Я.Ғулломов фикрича, ушбу масканининг яралиш тарихи бир неча минг йилликларга бориб тақалади. Дарҳақиқат, у илоҳий мўъжиза натижаси.
Шаҳарнинг номи бўлмиш Нур атамаси ҳам чашмага алоқадор бўлиб, араб ва форс, тожик тилларида ёруғлик – рўшноликни англатади.

Чашма атрофидаги водий яшаш учун жуда қулай. Унинг суви тоғ ичидан, тошлар орасидан сизиб ўтаркан экан, ўзи билан турли кимёвий бирикмаларни, тоғ жинсларидаги ҳар хил элементларни олиб келади. Юқори минераллашган сув ер юзига чашма бўлиб отилиб чиқади.

Кўхна Нур шаҳри хусусида кўплаб ривоят ва афсоналар тўқилган. Уларнинг қарийб барчасида муқаддас чашма улуғланган. У денгиз сатҳидан 524 метр баландликда жойлашган.

Унинг яна бир мўъжизакор қудрати олдида лол қоласан киши. Эрталабки кўёшнинг шаффоф нури таъсирида чашма узра бамисоли кузгудек акс этаётган беҳисоб сержилло нурлар ҳаммани сеҳрлаб, худдики куч-қувват ато этаётгандек туюлади. Табиий-илоҳий нур таъсирида сув юзасига кўтарилган баликлар қувноқ ва ўйноқ рақси билан одамни ўзига жалб этмай қўймайди.

Чашма узра товланаётган нурнинг инсонлар кўз ўнгида турли ранг ва шаклда жилонаниши ҳам бетакрор мўъжизадир. Ҳар кун мингларча одамлар ушбу хайратомуз сеҳру синоатнинг гувоҳи бўлишади ва яратганга тасаннолар айтишади.

Хусусан, чашма сувининг рангсиз, хидсиз,

юмшоқ ва ширинлиги, ҳароратининг мутасил кишин-ёзин +19,5 даражада туриши, ҳар соғияда 360 – 400 литр сифимда қайнаб чиқиши, серсувлиги, таркибида турли шифобахш микроэлементлар мавжудлиги бир қатор хасталикларга шифодир.

Ҳа, у табиатнинг ноёб тухфаси. Минг йиллар давомида она заминга обиҳаёт, инсонлар қалбига нур бағишлаб келади. Нур манзилгоҳ сифатида чашма атрофида асрлар давомида бунёд бўлган. Шу ўринда маҳаллий аҳолининг она шаҳрини Нур (яъни чашма) – ато этган (яратган) манзилгоҳ – Нурота дейиши ҳам бежиз эмас экан деган фикрга келасан киши. У ўзининг тўрт ариғи бўлмиш "қон томирлари" билан бу сўлим гўшага "жон" ато этиб тургандек. Баъзи манбаларда Нур атамаси ҳақида қуйидаги маълумотлар учрайди: Нур – ўзи ила зоҳир бўлган ва ўзгаларни зоҳир қилган.

Чашма суви "Чашма" мажмуасида дастлаб иккига бўлинади ва улар "Оби роста", "Оби чаппа" деб номланади. "Оби роста" ўз навбатида "Марги козий", "Марги хоний", "Оби чаппа" эса Дуоба маҳалласида "Марги миршар", "Марги миргадо" ариқлари оқиши шаҳарга тарқалади. Ховлилардан ўтган ариқ сувлари махсус жойларда халқ фойдаланиши учун кўчага чиқарилган ва об-ғир деб аталган.

Қадимдан шаҳар аҳолиси чашма сувидан унумли фойдаланишган. Кишда тўрт ариқ (марг) суви шаҳар четига махсус сардобасимон тўрт ховузга тўпланган. Шаҳардаги эски маҳаллалардан бири ҳозир ҳам Хавузақ деб аталишига сабаб шудир.

Нур чашмаси 18х10 метрли даргот-

ховуздан иборат бўлиб, у шимол томон оқади. Сувнинг асосий қисми ховуздаги қумлик ва тошлар орасидаги ўнлаб (чашм) "кўзлар"дан қайнаб чиқади. "Ширмоҳи" баликлари атрофида ўйнаётган сув "кўзлари"ни бемалол қузатса бўлади.

Чашманинг ғарб томонидаги саричашма – Панжоб қудуғи маҳаллий халқ тилида Нургулато деб номланади. Ундаги беш панжадан оқиқ чиқаётган сув кўприк орқали тўғри чашмага бориб қуйилади. Панжоб суви бутун чашма сувининг учдан бир қисмини ташкил этади.

Учинчи қисми Нур қалъаси остидан оқиқ чиқаётган бешта ариқ орқали тўғридан-тўғри келиб қуйилади.

Нур – Ўзбекистоннинг энг серсув чашмаларидан бўлиб, бир литри таркибида хлор, сульфат, калий, магний, кальций, кремний, карбонат, натрий, олтин, қумш ионлари каби ўн олтита микроэлементлар борлиги аниқланган.

Академик К.З.Зокиров асрлар оша Нуротанинг донгини оламга ёйиб келаётган нарса – бу унинг чашмасидир, – деб бежиз айтмаган. Дастлаб чашма сувини 1912 йилда рус олимлари Александр Димо ва кейинчалик профессор Николаевлар текширишган ва сув таркибидан 8 хил шифобахш микроэлементларни топишга муваффақ бўлишган. Кимё олими А.М.Музаффаров эса чашма суви таркибида 20 хил минераллар борлигини аниқлаган.

Нуротанинг "Чашма мажмуасида" жойлашган "Чилустун" жомеъ масжиди маҳаллий аҳолининг фахридир. Масжид жуда қадимий бўлиб, уни охириги марта Эшон Турсунхўжа (Судур) қурдирган. "Чилустун" жомеъ масжидининг ташқи кўриниши квадрат шаклида бўлиб, унинг меҳробни ғарбий деворга туташган. Масжид пештоқи анъанавий, шарқона "П" харфи шаклида бўлиб, пештоқ ортида бежиримгина минора масжидга салобат бериб туради. Минораси – 5,63 метр. Азонхонага минора ичидан айланма зиналардан чиқилади. Масжид

курсиси пойдевори икки қатор мрамар плиталардан терилган. Деворлари ичкаридан гулганч амалида бир текис сувалган. Масжидга тўртта эшикдан қирилган. У шарқона услубдаги ҳар хил геометрик шакллар билан безатилган. Кириш дарвозаси мрамар устунларга маҳкам ўрнатилган.

Нуротаник архитектор олим Додо Нозиловнинг фикрича, "Чилустун" масжиди Эшон Судур даврида учинчи марта қурилганда, унинг бош меъмори бухоролик Мулло Абдушукур бўлган. Масжид биринчи марта IX асрда, иккинчи марта XVI асрда, учинчи марта эса асримиз бошида қурилган. Унинг мрамар безаклари фозгонлик машҳур сангтарошлар Абдурахим ва Абдурауф Турдиевлар ижодига мансуб. Айниқса, А.Турдиев томонидан ишланган меҳроб олий санъат асарига даражасига кўтарилган.

Масжид дарвозаларида амалга оширилган ёғоч ўймакорликлари уста Шамс маҳорати маҳсулидир. Унинг қурилишида маҳаллий усталардан уста Раҳмонкул, уста Ўжа, уста Рустам, уста Қаландар ва бошқалар қатнашган.

Бугунги кунда масжид мусулмон ҳамюртларимиз билан гўла. Мамлакатимиздаги бундай зиёратгоҳ ва қадамжоларни кўриб, шу юртда туғилганимиздан фахрлансак арзийди. Сиз ҳам Нуротага ташриф буюринг ва бу мўъжизакор гўшани ўз кўзингиз билан кўриб, зиёрат ва саҳнат этинг.

Дилафрўз МУСТАФОЕВА,
Навоий вилояти тарихи ва маданияти давлат музейи бўлим бошлиғи

МАДАНИЯТ ОБУНА ИНДЕКСИ: 285

МУАССИС:
"Dildosh media" МЧЖ,
ҳамкор:
Ўзбекистон
Республикаси
Маданият вазирлиги

Бош муҳаррир
Дилбаҳор Худойбердиева
Таҳрират манзили:
100029, Тошкент шаҳри, Тарас
Шевченко кўчаси, 1.
Тел.: Факс: (371)-256-04-54

Газета Ўзбекистон
Матбуот ва ахборот
агентлиги томонидан
10.04.2018 й. 0803 рақами
билан давлат
рўйхатидан ўтказилган.

Таҳририятга келган қўлёзмалар қайтарилмайди ва ёзма жавоб берилмайди. Мақолада келтирилган факт ва асосларга муаллиф жавобгар, унинг фикри таҳрират фикридан фарқлиниши мумкин. "Маданият" материалларидан фойдаланилганда манба кўрсатилиши шарт.

Нашр учун масъул: Ш.Исроилова
Навбатчи муҳаррир: С.Рихсиева
Навбатчи: Н. Содиқова
Адади - 7283 Буюртма - Г - 317
Сотувда келтирилган нархда
Қоғоз бичими А-3, Ҳажми 2 босма табоқ

Газета "Шарқ" нашриёт-
матбаа акциядорлик
компанияси босмахонасида
чоп этилди.
Қорхона манзили:
Тошкент шаҳри,
Буюк Турон кўчаси, 41.
Босмахона топшириш
вакфи - 00.30
Топширилиди - 00.10
1 2 3 4 5 6